

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 Oslo

Oslo, 24. februar 2011

Deres ref.: 201003873-/HEGS

Høringssvar fra SOS Rasisme – endring av prioriteringsforskriften – Helsehjelp til personer som oppholder seg ulovlig i landet

Dette høringssvaret er skrevet av Flyktningutvalget i SOS Rasisme på vegne av Landsstyret i SOS Rasisme. Flyktningutvalget er oppnevnt av Landsstyret og jobber i hovedsak med asylsøkere, men også andre grupper som har kommet til Norge som flyktninger.

1.0 Innledning

Personer som oppholder seg i Norge uten tillatelse er en meget sammensatt gruppe som har ulike grunner til å fortsette et ulovlig opphold. Det er for dem som oppholder seg i Norge over tid uten å ha noen tillatelse en stor påkjenning og for den enkelte tungtveiende årsaker til at de ikke kan reise tilbake til sitt hjemland.

For eksempel mangler en del personer de nødvendige papirene

**Landsstyret
Flyktningutvalget**

SOS Rasisme v/ Hanne Høglind
PB 7073 St. Olavs plass
0130 Oslo
Tlf: 980 97 287
E-post: hanne.hoglund@sos-

for at de kan returnere både frivillig og med tvang til sitt opprinnelsesland.

Mange har bodd i Norge over lang tid mens asylsakene deres har vært til behandling i den norske utlendingsforvaltningen og det er enda lengre siden de flyktet fra sitt opprinnelsesland. Disse menneskene opplever en stor usikkerhet med å returnere til et land hvor de ikke har vært på opp mot 20 år i en del tilfeller. For disse er belastningen ved å returnere enorm, de kjenner ikke landet som norske myndigheter forventer at de skal returnere til og de føler seg ikke trygge på å reise dit.

En del mennesker som søker asyl i Norge er statsløse og har heller ikke noe sted å returnere til. I stedet blir de i Norge uten noen særlige rettigheter og uten noe tydelig alternativ. Dette gjelder også mennesker som har søkt asyl men fått avslag og som politiet forsøker å returnere, men som ikke aksepteres av opprinnelseslandet som de

SOS Rasisme er Norges eneste demokratiske medlemsorganisasjon som bruker alle krefter i kampen mot rasisme og nazisme. Vi har over 40 000 medlemmer og 280 lokallag over hele landet

skal returneres til. Disse menneskene blir gående tilnærmet rettighetsløse, også når det gjelder rett til helsehjelp.

I mange land i Europa er det snakk om humanitære kriser med såkalte papirløse innvandrere. Skalaen av dette er mindre i Norge men ikke nødvendigvis mindre alvorlig da et ukjent men absolutt ikke ubetydelig antall mennesker lever i Norge, kan av ulike årsaker ikke returnere til sitt opprinnelsesland men står uten noen særlige rettigheter og med en svært utilfredsstillende og potensielt faretruende begrenset tilgang til helsehjelp.

2.0 Akutt helsehjelp

Akutt hjelp eller helsehjelp som «ikke kan vente» er et svært lavt minimum av rettigheter til mennesker som ikke har tillatelse til å oppholde seg i Norge og SOS Rasisme mener at det er nødvendig at departementet legger seg på et høyere nivå enn akutt helsehjelp eller helsehjelp der mangel på det vil kunne medføre behov for akutt helsehjelp.

Vi mener at også menneskerettighetene gir staten et ansvar for å yte mer hjelp enn kun det akutte da også andre tilstander til tross for at de ikke er akutte vil føre til svekket livskvalitet og en forverring i helsetilstanden.

Eksempler på sykdommer som må behandles vil være kreft behandling også på et tidligere tidspunkt enn terminalt stadium slik eksemplet til departement viser. Andre eksempler kan være blant annet behandling av HIV/Aids som vil være avgjørende for pasientens livskvalitet. Dette vil være tilstander hvor livskvaliteten vil bli bedre ivare tatt mens pasientene befinner seg i Norge og hvor behandling kan videreføres i det landet pasienten skal returneres til. Om en slik behandling ikke er mulig i pasientens opprinnelsesland må man kunne forvente at norsk helsevesen skal fullføre behandlingen i Norge uavhengig av personens oppholdsstatus.

2.1 Somatiske helsetilstander

SOS Rasisme mener at departementets forslag til forskrift som omhandler betegnelsen helsehjelp som «ikke kan vente» ikke er omfattende nok og at mange pasienter med alvorlige tilstander ikke vil kunne få den helsehjelpen som er nødvendig. Det finnes en rekke medisinske tilstander hvor man risikerer alvorlige følger av å ikke få behandling som ikke alltid omfattes av «akutt hjelp» eller helsehjelp som «ikke kan vente».

Andre tilstander vil kunne omfattes av departementets forslag men vil ikke kunne oppdages fordi at primærhelsetjenestetilbudet til mennesker uten tillatelse til opphold er ikke-eksisterende. På den måten vil det for mange være svært vanskelig å oppdage en rekke alvorlige eller potensielt alvorlige tilstander. Det må innarbeides i forskriften en prioritering der man kan oppdage tilstander som potensielt kan kreve behandling.

SOS Rasisme er Norges eneste demokratiske medlemsorganisasjon som bruker alle krefter i kampen mot rasisme og nazisme. Vi har over 40 000 medlemmer og 280 lokallag over hele landet

Det må gis smertelindrende tilbud også til mennesker som ikke ligger for døden eller som ikke er så akutt syke at de må gjennomgå kirurgi. Dette er svært viktig for menneskeverdet og livskvaliteten og SOS Rasisme mener at å la mennesker lide unødige på grunn av deres oppholdsstatus er svært nedverdiggende og diskriminerende.

2.2 Psykiatriske helsetilstander

I departementets forslag til endring av forskrift er den eneste rettigheten psykiatriske pasienter har tvungent psykisk helsevern. Dette er en terskel som i norsk helsevesen ligger svært høyt og som i forhold til mennesker som lider av psykiske sykdommer også må anses for å være en høy terskel. Konsekvensene av denne høye terskelen for mennesker uten tillatelse å få psykiatrisk helsehjelp vil være dødelige for mange, mennesker som er til fare for seg selv og andre vil ikke bli oppdaget og behandlet og mennesker som i utgangspunktet ikke er til fare for seg selv eller andre vil kunne bli det på grunn av manglende behandling.

Å legge terskelen så høyt er nedverdiggende ovenfor de menneskene det gjelder som har store traumer og store lidelser. Ved å legge terskelen så høyt er det ikke mulig å forebygge slike alvorlige psykoser eller depresjoner, det er heller ikke mulig for helsevesenet å gi disse pasientene en forsvarlig behandling ved en tvangsmessig behandling. Dette fordi at disse menneskene ikke kan følges opp videre etter at de er utskrevet fra tvunget psykisk helsevern. På denne måten blir behandlingen også helt nyttesløs da disse pasientene trolig vil falle tilbake i de alvorlige sinnstilstandene de var i da det ble besluttet at det var grunnlag for tvungen psykisk helsevern.

SOS Rasisme ser med stor skepsis på at det ikke føres kontroll og statistikk over asylsøkere som begår selvmord eller forsøk på dette mens de fortsatt har lovlig opphold i Norge eller er bosatt på et asylmottak. Det psykiatriske tilbudet ovenfor mennesker som lider av traumer må styrkes, både ovenfor de som har oppholdstillatelse og de som ikke har.

SOS Rasisme reagerer også på opplysninger som viser at psykiatriske pasienter som ikke har lovlig opphold i Norge og som skal returneres «dopes ned» før retur for å gjøre det lettere for politiet. Disse pasientene får injisert medisin som sløver dem og gjør dem ute av stand til å forstå hva som skjer rundt dem slik at de blir mer «medgjørilige» for politiet. Dette mener SOS Rasisme er en svært nedverdiggende behandling av asylsøkere med psykiske lidelser og en helt feil prioritering.

3.0 SOS Rasisme krever

Disse kravene mener SOS Rasisme at må innarbeides i ny forskrift:

3.1 Primærhelsetjeneste

Det må opprettes et lavterskeltilbud for mennesker uten oppholdstillatelse enten gjennom primærhelsetjenesten eller ved egne sentra hvor man kan foreta

SOS Rasisme er Norges eneste demokratiske medlemsorganisasjon som bruker alle krefter i kampen mot rasisme og nazisme. Vi har over 40 000 medlemmer og 280 lokallag over hele landet

diagnostisering og behandling av fysiske sykdommer og henvise videre til spesialhelsetjenesten dersom det er behov for det. Dette for å avdekke potensielt alvorlige sykdommer og for å forebygge dette.

3.2 Akutt helsehjelp

Den akutte helsehjelpen må gis til pasienter uten oppholdstillatelse på lik linje med bosatte pasienter.

3.3 Helsehjelp som «ikke kan vente» - somatiske tilstander

- Pasienter uten oppholdstillatelse i Norge må også få smertelindrende behandling.
- De må få tilgang til diagnostisering slik at potensielt alvorlige tilstander avdekkes.
- Behandling av alvorlige sykdommer må igangsettes på et så tidlig stadium som mulig for å unngå forverring av tilstanden.

3.4 Helsehjelp som «ikke kan vente» - psykiatiske tilstander

- Behandling av psykiatiske tilstander må settes i gang på et tidligere tidspunkt enn når det er fare for liv og helse.
- Psykiatiske lidelser må diagnostiseres på et tidligere tidspunkt og behandles for å unngå potensielt alvorligere tilstander.
- Det må bli slutt på medisinerer av pasienter med den hensikt å gjøre dem «medgjørige» ovenfor politiet.
- Det må settes mer fokus på psykiatrien i forhold til asylsøkere som har oppholdstillatelse og personer som er tilknyttet asylmottak.

Med antirasistisk hilsen

Hanne Høglind
Flyktningsutvalget, SOS Rasisme

SOS Rasisme er Norges eneste demokratiske medlemsorganisasjon som bruker alle krefter i kampen mot rasisme og nazisme. Vi har over 40 000 medlemmer og 280 lokallag over hele landet